

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 6 października 2023 r.

Pozycja 266

POSTANOWIENIE

z dnia 20 lipca 2023 r.

Sygn. akt Ts 120/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski – przewodniczący

Bartłomiej Sochański – sprawozdawca

Wojciech Sych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 29 września 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej G.P.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 kwietnia 2021 r. (data nadania) G.P. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności art. 5a pkt 6, art. 5b ust. 1 i 2, art. 8 ust. 1, art. 9 ust. 1 i 2, art. 10 ust. 1 pkt 3, art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 pkt 50 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2007 r. w zakresie, w jakim dopuszczają: a) „określenie przychodu wspólnika spółki jawnej z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej w podatku dochodowym od osób fizycznych bez określenia wartości rynkowej otrzymanego przez wspólnika likwidowanej spółki osobowej majątku w formie niepieniężnej”, b) „zaliczenie do przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w podatku dochodowym od osób fizycznych wartości otrzymanego przez wspólnika likwidowanej spółki osobowej majątku w formie niepieniężnej w momencie likwidacji spółki osobowej” z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 2 i art. 84 oraz art. 217 oraz art. 64 ust. 1 i 3 oraz art. 22 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 84, a także art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

2. Postanowieniem z 29 września 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 4 października 2022 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Uznał, że skarżący nie określił (ani nie uzasadnił), w jaki sposób wskazane

przez niego prawa lub wolności konstytucyjne zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy, a podniesione przez niego zarzuty odnoszą się do sfery stosowania prawa.

3. W zażaleniu z 11 października 2022 r. (data nadania) skarżący zarzucił zakwestionowanemu postanowieniu naruszenie:

a) art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) „wskutek niepełnej analizy pisma procesowego z dnia 4 października 2021 r., w którym [s]karżący uszczegółowił przedmiot kontroli konstytucyjnej i przedstawił swoje uzasadnione stanowisko (...)”,

b) art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK „wskutek błędnego uznania, że [s]karżący nie przedstawił uzasadnienia zarzutów niezgodności kwestionowanych przepisów z wzorcami konstytucyjnymi, mimo że w treści skargi konstytucyjnej, uszczegółowionej oraz doprecyzowanej pismem procesowym z dnia 4 października 2021 r. (...) przedstawił szeroką argumentację uzasadniającą, w jaki sposób art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 pkt 50 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (...) naruszają Konstytucję, wskazał, że na podstawie ww. przepisów doszło do naruszenia jego prawa własności wskutek zajęcia rachunków bankowych (...) oraz zajęcia nieruchomości”,

c) art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK „wskutek błędnego uznania, że zarzuty [s]karżącego dotyczą sfery stosowania prawa przez sądy administracyjne (...)” (s. 1-2 zażalenia).

W związku z powyższym skarżący wniósł o uwzględnienie zażalenia i wydanie postanowienia o nadaniu dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecnictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie. Formułując zarzuty przedstawione w zażaleniu skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy. Nie wnosi ono do rozpatrywanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów.

2.1. W zakwestionowanym postanowieniu Trybunał trafnie przesądził, że skarżący – mimo wezwania – nie określił (ani nie uzasadnił), w jaki sposób wskazane przez niego prawa lub wolności konstytucyjne zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy, a sformułowana w zażaleniu argumentacja stanowi w znacznej mierze syntetyczne powtórzenie treści skargi i pisma procesowego stanowiącego odpowiedź na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 4 października 2021 r. wzywające do usunięcia braków formalnych, co świadczy o niezrozumieniu przez skarżącego istoty zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze.

Nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu uwarunkowane jest dochowaniem wymogów formalnych przewidzianych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 u.o.t.p.TK. Określają one konieczne elementy, które musi obejmować skarga konstytucyjna. Ich brak uzasadnia wydanie zarządzenia wzywającego do ich usunięcia. Jeżeli braki formalne skargi konstytucyjnej nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Tryb ten miał zastosowanie w niniejszej sprawie. Jak stwierdzono w kwestionowanym postanowieniu, skarżący pomimo wezwania nie wskazał ani nie uzasadnił, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają jego prawa lub wolności wymienione w *petitum* skargi, skupiając się na przedstawieniu stanu faktycznego, uzasadnieniu nowelizacji ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, ze zm.; dalej: u.p.d.o.f.), przytoczeniu treści kwestionowanych przepisów, powołaniu poglądów doktryny i judykatury w tym zakresie, wskazaniu jakie wzorce kontroli mają zastosowanie w jego sprawie, a następnie na scharakteryzowaniu ich istoty. Ograniczył się przy tym jedynie do wyrażenia przekonania o niezgodności kwestionowanych przepisów z Konstytucją. Skoro Trybunał, dokonując analizy formalnej skargi konstytucyjnej, dopatrzył się uchybień, które mogły zostać sanowane, to obowiązkiem skarżącego było wykonać wezwanie Trybunału z należytą starannością (zwłaszcza, że zarządzenie sędziego TK zawierało stosowne pouczenie w brzmieniu: „W przypadku nieusunięcia powyższych braków w wyznaczonym terminie, wydane zostanie postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu”).

Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przytaczane w postępowaniu pisemnym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące, lecz zawsze muszą być argumentami odpowiednimi do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny. Merytoryczne rozpoznanie sprawy uzależnione jest nie tylko od precyzyjnego oznaczenia przez skarżącego wzorców konstytucyjnych, ale i zgodnej z orzecnictwem konstytucyjnym ich interpretacji oraz odpowiedniego (adekwatnego) przyporządkowania do przedmiotu kontroli. Dopóki skarżący nie powoła przekonujących motywów mających świadczyć o niezgodności kwestionowanego przepisu z odnośnymi normami Konstytucji, dopóty Trybunał musi uznawać je za zgodne z wzorcem kontroli. Skarga konstytucyjna, wniosek lub pytanie prawne, w których inicjator postępowania ograniczy się jedynie do wyrażenia przekonania o niezgodności przepisu z Konstytucją bądź wskazania istniejących w tej kwestii wątpliwości, nie może podlegać rozpoznaniu przez Trybunał. Należy jednocześnie podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny jest zobowiązany do zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu jej wszechstronnego wyjaśnienia, nie będąc zarazem związanym wnioskami dowodowymi uczestników postępowania (art. 69 ust. 1 i 3 u.o.t.p.TK). Nie oznacza to jednak w żadnym wypadku przerzucenia ciężaru dowodzenia na Trybunał przez podmiot inicjujący postępowanie w sprawie. Powyższa reguła postępowania może bowiem znaleźć zastosowanie dopiero wówczas, gdy ten podmiot wykazał należytą staranność, spełniając wszystkie wymagania wynikające z Konstytucji oraz u.o.t.p.TK (zob. wyrok TK z 16 grudnia 2020 r., sygn. SK 26/16, OTK ZU A/2020, poz. 69 i powołane tam orzecznictwo). W rezultacie poprzestanie przez skarżącego na zdawkowym uzasadnieniu sformułowanych zarzutów stanowi niewykonanie dyspozycji ustawowej (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Niedopuszczalne jest bowiem samodzielne kwantyfikowanie przez Trybunał, a tym bardziej uzasadnianie, ogólnikowo sformułowanych zarzutów niezgodności z Konstytucją kwestionowanych przepisów (por. wyroki TK z: 28 czerwca 2018 r., sygn. SK 4/17, OTK ZU A/2018, poz. 43; 23 kwietnia 2020 r., sygn. SK 66/19, OTK ZU A/2020, poz. 13). Biorąc pod uwagę powyższe, odmowa nadania dalszego biegu skardze była więc w pełni uzasadniona. Fakt, że skarżący ma inne zdanie w tej kwestii nie stanowi wystarczającej podstawy do wzruszenia kwestionowanego postanowienia.

2.2. Odnosząc się natomiast do argumentów sformułowanych w zażaleniu, że skarga – wbrew ocenie wyrażonej w postanowieniu z 29 września 2022 r. – nie dotyczy sfery stosowania prawa, Trybunał uznaje, że skarżący nie podważył skutecznie tej oceny. Trybunał przypomina, że jednym z warunków nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest zakwestionowanie w skardze normy prawnej, naruszającej konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego o charakterze ogólnym (norma generalno-abstrakcyjna), a nie indywidualno-konkretnym (akt stosowania prawa). Norma ogólna jest adresowana do rodzajowo określonego adresata (norma generalna) i wyznacza mu postępowanie w zasadzie powtarzalne (norma abstrakcyjna), podczas gdy normą indywidualno-konkretną jest akt stosowania prawa (np. wyrok sądowy lub decyzja administracyjna), czyli akt zastosowania ogólnej normy prawnej do indywidualnie oznaczonej osoby (zob.: wyrok pełnego składu TK z 16 listopada 2011 r., sygn. SK 45/09, OTK ZU nr 9/A/2011, poz. 97). W zakresie kognicji Trybunału mieści się natomiast dokonywanie kontroli konstytucyjności treści normatywnej przepisu używanej w wyniku jednolitej, powszechnej i stałej wykładni (zob. wyroki TK z: 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 85; 30 października 2012 r., sygn. SK 8/12, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 111; 22 listopada 2016 r., sygn. SK 2/16, OTK ZU A/2016, poz. 92). Wówczas, w ramach wyjątku, przedmiotem kontroli konstytucyjności może stać się norma prawna dekodowana z danego przepisu zgodnie z ustaloną praktyką (zob. wyroki TK z: 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83; 3 kwietnia 2019 r., sygn. SK 13/16, OTK ZU A/2019, poz. 14; 15 grudnia 2020 r., sygn. SK 12/20, OTK ZU A/2021, poz. 2). Nie jest w tym zakresie wystarczającym powołanie się przez skarżącego w zażaleniu, że „przedmiotem kontroli konstytucyjnej (...) [jest] norma prawna, która wynika z literalnej wykładni art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 pkt 50 ustawy o PIT, która jest powszechnie przyjęta” (s. 2 zażalenia). Nie powołał on bowiem żadnych argumentów przedstawiających istnienie takiej wykładni kwestionowanych przepisów, stanowiącej źródło ich niezgodności z Konstytucją.

2.3. Na zakończenie – dla porządku – skład orzekający w obecnym składzie zauważa także, że wbrew twierdzeniom skarżącego na s. 6 kwestionowanego postanowienia wskazano, iż jego intencją było zbadanie zgodności z Konstytucją jedynie art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 pkt 50 u.p.d.o.f. w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2007 r. „w zakresie, w jakim uznają za przychód wspólnika spółki jawnej z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej w podatku dochodowym od osób fizycznych w momencie likwidacji spółki osobowej wartość otrzymanego przez wspólnika likwidowanej spółki majątku w formie niepieniężnej niezależnie od jego wartości rynkowej”.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.

Zdanie odrębne

sędziego TK Rafała Wojciechowskiego
do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 20 lipca 2023., sygn. akt Ts 120/21

Na podstawie art. 106 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), jako członek składu orzekającego zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia z 20 lipca 2023 r., sygn. Ts 120/21.

Moim zdaniem Trybunał powinien uwzględnić zażalenie skarżącego i nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

Zdanie odrębne uzasadniam następująco:

Uważam za nieprawidłowy pogląd Trybunału wyrażony w treści uzasadnienia przedmiotowego postanowienia mówiący o tym, że „w zakwestionowanym zażaleniu postanowieniu Trybunał trafnie przesądził, że skarżący – mimo wezwania – nie określił (ani nie uzasadnił), w jaki sposób wskazane przez niego prawa lub wolności konstytucyjne zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy, a sformułowana w zażaleniu argumentacja (...) świadczy o niezrozumieniu przez skarżącego istoty zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze” (str. 3-4 uzasadnienia). Skarżący wskazał bowiem powody, dla których uważa, że Trybunał w zaskarżonym postanowieniu błędnie stwierdził, że skarżący ograniczył się jedynie do „wyrażenia przekonania o niezgodności art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 pkt 50 ustawy o PIT z Konstytucją” (str. 2 zażalenia). Przytoczył konkretne fragmenty skargi oraz pisma procesowego z 4 października 2021 r., które zawierają argumentację mogącą stanowić przedmiot merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny. W tym miejscu należy zaznaczyć, że zgodnie z poglądem wyrażonym przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 19 listopada 2020 r. (sygn. Ts 71/18, OTK ZU B/2021, poz. 25) „aby nadać dalszy bieg skardze, wystarczy wskazać w jaki sposób – zdaniem wnoszącego skargę – zaskarżony przez niego przepis narusza normy konstytucyjne. Jeżeli ten wymóg jest spełniony, (...), a skarga nie jest oczywiście bezzasadna, to powinna zostać przekazana do oceny merytorycznej”. Moim zdaniem w sprawie skarżącego występuje analogiczna sytuacja – spełnił on powyższy wymóg a ocena tej argumentacji powinna zostać dokonana w postępowaniu merytorycznym, po uprzednim nadaniu skardze dalszego biegu.

Ponadto nie zgadzam się z tezą wyrażoną w uzasadnieniu postanowienia Trybunału, zakładającą że skarżący nie podważył skutecznie oceny dotyczącej sfery stosowania prawa, dokonanej przez Trybunał w zaskarżonym zażaleniu postanowieniu. Skarżący w zażaleniu wskazał wyraźnie, że nie kwestionuje zastosowania określonych w skardze przepisów przez sądy administracyjne, ponieważ jego zdaniem „niemożliwe było przyjęcie innego rozumienia kwestionowanych przepisów” (str. 5 zażalenia). Wyjaśnił, że zastosowanie kwestionowanych w skardze przepisów wynika bowiem z ich literalnego brzmienia. Ponadto podkreślił, że niewielka ilość orzeczeń sądowych nie przesądza o tym, że wykładnia przepisów nie jest utrwalona. Za takim rozumieniem tych regulacji przemawia późniejsza nowelizacja. Skarżący przedstawił zatem argumenty przemawiające za tym, że skarga nie dotyczy sfery stosowania prawa i moim zdaniem one również powinny być poddane ocenie merytorycznej.

Z powyższych powodów złożenie zdania odrębnego uznałem za konieczne.